

Ruim 5500 koeien **exce**

De fraaiste koeien verdienen jaarlijks het predicaat excellent. Vanaf de start van de bedrijfsinspectie in 1980 schreven de CRV-inspecteurs iets meer dan 5000 Nederlandse en ruim 530 Vlaamse koeien excellent in. Veeteelt dook in de statistieken en schetst een overzicht van het selecte gezelschap.

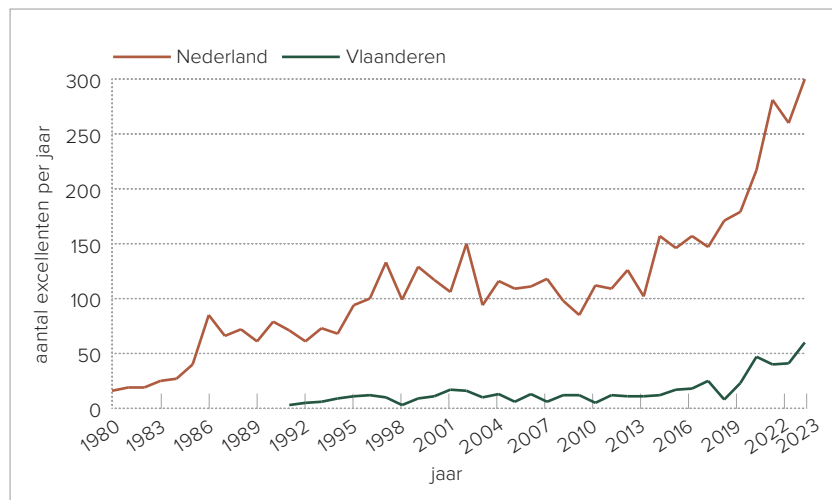
TEKST INGE VAN DRIE

Sonni, Inge 189, Barendonk Brasileria 12, Betty de Blier en Wilhelmina 358. De namen in dat rijtje zijn niet zomaar willekeurig gekozen. Alle vijf verdienen ze het predicaat excellent. Met andere woorden, ze werden met minimaal 90 punten voor exterieur ingeschreven en behoren tot de fraaiste koeien.

Predicaat met status

Het vijftal staat daarin zeker niet alleen. Sinds de start van de bedrijfsinspectie in 1980 kregen in Nederland iets meer dan 5000 dieren – vooral koeien en een handjevol stieren – de status A voor exterieur. Met een paar muisklikken zijn ze terug te vinden op de website van Coöperatie CRV. In Vlaanderen, waar de gegevens in de CRV-database teruggaan tot 1991, staat de teller op ruim 535 excellente koeien. ‘We merken dat veel veehouders waarde hechten aan dit predicaat. Ze vinden het een mooie titel. Het geeft toch wat extra status aan de veestapel en de individuele koe in het bijzonder’, vertelt Addy Moree, hoofdinspecteur van Coöperatie CRV.

Figuur 1 – Aantal excellente dieren per jaar in Nederland en Vlaanderen

Wilhelmina 358 (v. Juror) en Wilhelmina 369 (v. Allen), 95 en 92 pnt.

De Vinkenhof Danielle 95 (v. Baltimore), 93 punten

Leren in exterieur

Barendonk Brasileira 12 (v. Classic), 93 punten

Heitrud (v. Brawler), 92 punten

score	Nederland		Vlaanderen	
	aantal	aandeel (%)	aantal	aandeel (%)
95 punten	1	0,0	0	0,0
94 punten	30	0,6	0	0,0
93 punten	64	1,3	2	0,4
92 punten	281	5,6	27	5,0
91 punten	860	17,1	122	22,8
90 punten	3.789	75,4	385	71,8

Tabel 1 – Onderverdeling in exterieurscore van excellente dieren in Nederland en Vlaanderen (bron: Coöperatie CRV, peildatum: 15 april 2024)

Alleen koeien die minstens twee keer gekalfd hebben en minimaal vier jaar oud zijn, komen ervoor in aanmerking om excellent te worden. Bovendien kan een koe alleen excellent worden als er twee inspecteurs aanwezig zijn. ‘We hebben het liefst dat excellente koeien minimaal drie keer gekalfd hebben. Voor tweedekalfskoeien is de maximale score daarom 91 punten voor algemeen voorkomen. Voor frame, type, uier en benen kunnen deze tweedekalfskoeien maximaal 92 punten krijgen’, plaatst Moree als kanttekening.

De hoofdinspecteur weerspreekt het idee dat een klein aantal bedrijven alle excellente koeien voor rekening neemt. ‘Sterker nog, elk jaar weer komen we op bedrijven waar we voor het eerst een koe excellent inschrijven.’

Stijgend aantal aanvragen

Moree ziet die interesse ook terug in het stijgend aantal aanvragen van veehouders om hun dieren excellent in te schrijven. Waar in de beginjaren de stamboekinspecteurs per jaar zo’n twintig koeien excellent verklaarden, is dat in de loop der jaren langzamerhand gestegen (figuur 1). In 1996 werden in Nederland voor het eerst 100 dieren in een jaar tijd excellent verklaard en in 2014 lag het aantal ingeschreven excellenten voor het eerst boven de 150. In 2023 werd met 300 Nederlandse excellenten en 60 Vlaamse excellenten een voorlopig hoogtepunt bereikt. ‘We juichen die ontwikkeling niet helemaal toe. We willen het aantal niet per se op laten lopen en blijven kritisch. Maar we merken dat steeds meer veehouders koeien aanbieden om excellent te worden’, geeft Moree aan.

Desondanks ligt het aantal excellente koeien in Nederland en Vlaanderen vergeleken met andere landen op een vrij laag niveau, weet Moree. ‘In vergelijking met het buitenland hebben wij relatief veel vaarzen met 87 of 88 punten en weinig excellente koeien. Andersom zijn er ook landen die heel voorzichtig zijn met het hoog inschrijven van vaarzen, maar waar de koeien relatief snel excellent worden. Het is net waar je als land voor kiest.’ Zo ligt de maximale exterieurscore in Nederland en Vlaanderen voor algemeen voorkomen op 94 punten, terwijl andere landen 97 punten als maximum hanteren. Alleen voor Jurordochter Wilhelmina 358 van Teus van Dijk uit Giessenburg werd ooit een uitzondering gemaakt. Zij kreeg als enige 95 punten. Moree verwacht niet dat

naam stier	aantal excellenten
Nederland	
Skalsumer Sunny Boy	98
Jotan	82
Etazon Lord Lily	81
Braedale Goldwyn	68
Stadel	62
To-Mar Blackstar	62
Poos Stadel Classic	58
Hanover-Hill Triple Threat rf	57
F16 Rocket C	55
Ladino Park Talent rf	51
Picston Shottle	45
Canyon-Breeze Allen	43
Mapel-Wood Ideal	41
Maple-Downs-I G W Atwood	39
Tops Monitor Legend	39
Erbacres Damion	35
Frankenhof Lucky Leo	34
R-E-W Seaver	32
Big Malki	31
Hanoverhill Starbuck	30
Vlaanderen	
Stadel	11
To-Mar Blackstar	11
Braedale Goldwyn	9
Mr Chassity Gold Chip	9
Ladino Park Talent rf	8
R-E-W Seaver	8
Gillette Windbrook	7
Val-Bisson Doorman	7

Tabel 2 – Stieren met de meeste excellenten in Nederland en Vlaanderen (bron: Coöperatie CRV, peildatum: 15 april 2024)

Nederland en Vlaanderen die maximale exterieurscore gaan bijstellen. ‘Mijn grootste bezwaar tegen aanpassing is dat je dan waarschijnlijk veel koeien weer opnieuw moet gaan beoordelen’, geeft Moree aan. ‘Wereldwijd hebben we de onderbalkkenmerken geharmoniseerd. In elk land scoren we bijvoorbeeld inhoud, vooruieraanhechting en kruisligging op dezelfde manier. Voor de omrekening van stieren is dat ook het belangrijkste. Maar voor de

eigenaar, woonplaats	aantal excellenten
Nederland	
Bons-Holsteins, Ottoland	121
Hol-Stiens, Stiens	100
J. de Vries, Boijl	99
T. van Vliet, Nieuwlande	61
Vink Genetics, Ottoland	56
T., G., F. en M. van der Ploeg, Warga	56
mts. Van Dijk-de Bruin, Giessenburg	51
mts. Withaar-Prent, Nijeveen	44
mts. Veebedrijf Koepon, Feerwerd	44
fa. De Groot, Everdingen	43
Barendonk Holsteins vof, Beers (N.Br.)	42
fok- en melkveebedrijf KI Samen bv, Grashoek	40
De Tienmorgen Holsteins, Beers (N.Br.)	39
mts. J. en I. Jacobi, Garijp	36
mts. Talsma, Warga	35
L. H. J., H. D. J. en L. H. A. Blikman, Ruurlo	34
vof De Bruin, Giessenburg	34
vof Jongsteins, Hoogblokland	33
mts. H. en C. Albring, Drouwenermond	31
Schep Holsteins bv, Bergambacht	31
mts. W. en J. Hoeksma, Westergeest	30
Van der Kolk Melkvee vof, Wierden	30
Vlaanderen	
Luc en Stijn Peeters, Nijlen	38
Filip Maelfait, Hulste	34
Op 't Roodt, Olen	31
Van Hoof-Boonen Holsteins lv, Mortsel	28
Matthys commVlo, Kaprijke	17
Stephan Cuvelier, Poperinge	17

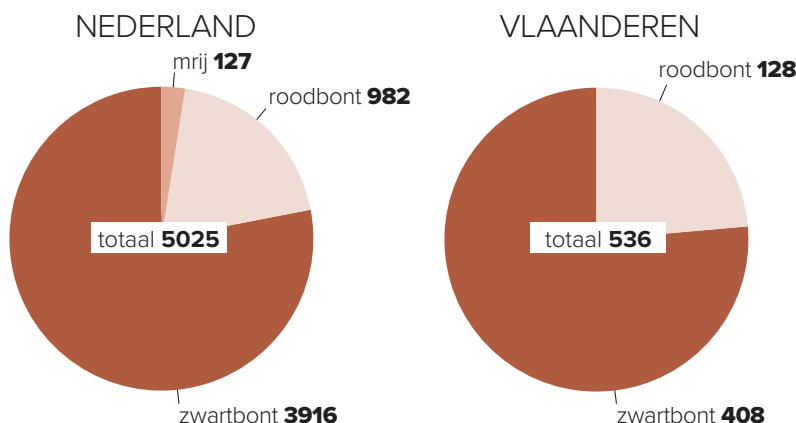
Tabel 3 – Bedrijven met de meeste excellenten in Nederland en Vlaanderen (bron: Coöperatie CRV, peildatum: 15 april 2024)

bovenbalkkenmerken doen we dat niet. Elk land heeft zijn eigen fokdoel en mag dat zelf bepalen.’

Dertig keer 94 punten

Door de jaren heen kregen in Nederland tot nu toe 30 koeien een score van 94 punten (tabel 1, pagina 7). In Vlaanderen is 93 punten de hoogst toegekende score. Met 64 stuks behoren ook in Nederland de 93 puntenkoeien tot een select gezelschap. Zowel in Nederland als in Vlaanderen kreeg zo'n 5 procent van de excellente koeien 92 punten, terwijl iets minder dan een vijfde (Nederland) en iets meer dan een vijfde (Vlaanderen) van alle excellente koeien met 91 punten werd ingeschreven. Met (bijna) driekwart is 90 punten logischerwijs de meest voorkomende exterieurscore van de excellente koeien. Met ruim driekwart (77,9 procent) neemt zwartbont in Nederland het leeuwendeel van de excellente koeien voor rekening (zie illustratie links). Ook van de Vlaamse excellente koeien is het gros (76,1%) zwartbont. Bijna een op de vijf Nederlandse en bijna een op de vier Vlaamse excellente koeien is roodbont. In Nederland is ongeveer 2,5 procent op mrij-basis excellent ingeschreven. De stier Skalsumer Sunny Boy, met afstand de meestgebruikte stier in Nederland ooit, heeft de grootste bijdrage geleverd aan het aantal excellente koeien in Nederland (zie tabel 2). Bijna honderd van zijn dochters kregen het predicaat excellent. Dateert de laatste excellente Sunny Boydochter uit 2012,

Aantal excellente dieren per ras

Hofleverancier Nico Bons: ‘Excellente koeien wennen nooit’

Nico Bons kan zich die eerste excellente koe in de zomer van 2001 nog goed herinneren. ‘Het was een bijzonder moment. Mijn vader, die twee jaar ervoor was overleden, had nooit een excellente koe gehad. En nu kreeg nota bene een dochter van een proefstier, een Aerostarzoon, 90 punten. We hebben het gevierd met taart en een biertje.’

Bons-Holsteins Hannie 67 bleek de eerste in een lange stoet. De teller staat op 121 excellente koeien, die stuk voor stuk zelf gefokt zijn. Taart en bier komen er niet meer aan te pas, maar voor Bons blijft de inschrijving van elke A-koe speciaal. ‘Ik heb nog altijd stress als de hoofdinspecteur en een andere inspecteur langskomen. Ook al hebben we 121 excellente koeien, het went nooit. Ik uit het misschien niet meer zo als vroeger, maar van binnen voelt het nog steeds bijzonder.’

Het succes is volgens Bons te danken aan een combinatie van drie factoren: fokkerij, voeding en huisvesting. ‘Wie de verkeerde stieren inzet, zal het topniveau niet halen. Maar huisvesting en voeding zijn zeker zo belangrijk. En daarnaast is het een kwestie van hard werken: elk vrij minuutje zitten we hier in de stal. Ook onze dochters Anouk en Tessa werken hard mee om ons doel te halen’, geeft Bons aan, die het bedrijf in Ottoland runt samen met zijn vrouw Lianne. Op hun bedrijf, dat 60 melkkoeien en 80 stuks jongvee telt, staat het fokken van keuringskoeien en het halen van hoge exterieurscores op de eerste plaats. ‘Bij alle beslissingen die we nemen, wegen we af of ze helpen om dat doel te halen. Zo hebben we diepstrooiselboxen voor de melkkoeien én het jongvee. Dat is een flinke kostenpost, maar we houden wel de benen in topkwaliteit’, geeft Bons als voorbeeld. ‘Ook zullen we niet bij onstabiel weer een moment stelen om snel gras binnen te halen. Dan lukt het niet om het gras droog genoeg te krijgen. We hebben juist een hooiachtig product nodig voor voldoende ontwikkeling en buikvulling.’

Bons-Holsteins Koba 219 won op de NRM in 2017 de vaarzentitel

Bewust besteden de melkveehouders uit Ottoland ook veel tijd en energie aan de opfok van het jongvee. ‘Ik ben er bijna zuurder van als het bij het jongvee fout gaat dan bij de melkkoeien. Bij een kalf dat diarree of longontsteking krijgt, kun je een carrière als topshowkoe wel vergeten. We doen er alles aan om dat te voorkomen. De jongveeopfok uitbesteden is bij ons geen optie.’

Vijf koeien op het bedrijf kregen de maximale score van 94 punten. Van dat vijftal is Bons-Holsteins Koba 219 (v. Lauthority) een van de favorieten van Bons, met kort erachter de zwarte Jasperdochter Koba 191. ‘De Lauthority was als kalf al succesvol in Zwitserland en heeft voor ons zoveel bakens verzet. Na haar hebben we nooit meer een koe gehad met zo’n fantastische vooruier’, stelt Bons. ‘Dat is de keerzijde van zulke fraaie koeien. Het is bijna onmogelijk om uit koeien als de Lauthority en de Jasper nog een betere koe te fokken.’

de excellente dochters van de nummer twee, Jotan, zijn van recenter datum. Alleen al in de eerste maanden van dit jaar kreeg de Jordanzoon uit Kamps-Hollow Altitude er weer twee excellente nazaten bij. In totaal heeft de roodbontstier in Nederland nu 82 dochters die excellent werden, waarvan er acht zwartbont zijn. Jotan nestelt zich daarmee op de tweede plek, net voor de veel massaler gebruikte Etazon Lord Lily. In totaal 81 dochters van Lord Lily werden excellent, dertien meer dan van Braedale Goldwyn, die op 68 uitkomt.

Jotan is niet de enige roodbontstier in de top tien. Ook Stadel en zijn zoon Poos Stadel Classic weten zich goed vertegenwoordigd met achtereenvolgens 62 en 58 excellent inschreven nakomelingen. Ook in Vlaanderen laat Stadel van zich spreken. Hij prijkt met elk elf excellente dochters ex aequo op de eerste plek met Blackstar.

In Nederland veroveren daarnaast ook de roodfactorstieren Hanover-Hill Triple Threat en Ladino Park Talent een toptienplek met achtereenvolgens 57 en 51 A-koeien. Relatief nieuw in de lijst is Big Malki, die in 2019 zijn eerste nakomeling excellent zag worden en inmiddels al 31 excellente nazaten heeft.

Het bedrijf met de meeste excellente koeien in Nederland is dat van Nico en Lianne Bons uit Ottoland (zie kader boven). Met 121 excellente koeien, waaronder twee roodbonten, slagen zij er als enige in om de grens van 100

excellente koeien te doorbreken (zie tabel 3). Op enige afstand volgt melkveebedrijf Hol-Stiens van de familie De Boer uit Stiens met precies 100 stuks. Hun laatste excellente koe dateert van 2012. De derde plek is voor John de Vries uit Boijl, die met 99 stuks, waaronder een stier, nog één excellente verwijderd is van de 100.

De twee bedrijven met de meeste roodbonte excellenten bevinden zich in Beers. Barendonk Holsteins schreef tot nu toe 42 excellente koeien op hun naam, waarvan 40 roodbont. Plaatsgenoot familie Goossens van De Tienmorgen Holsteins in Beers komt uit op 39 excellente roodbonten, waarvan er twee werden ingeschreven op mrij-basis. De meeste excellente mrij-koeien (twaalf stuks) komen op naam van de broers Ten Damme uit Winterswijk Meddo, terwijl De Vinkenhof van André en Jeannette Vink uit Groot Ammers er tien noteren.

Peeters Vlaams hofleverancier

In Vlaanderen zijn vader Luc en zoon Stijn Peeters uit Nijlen hofleverancier met in totaal 38 excellente koeien. Alleen al in de eerste maanden voegden ze alweer vier excellente koeien toe aan hun totaal. Ook de nummer twee, Filip Maelfait uit Hulste, dikte zijn aantal excellente koeien dit jaar al met drie aan tot in totaal 34 stuks. Op de derde plek prijkt de familie Op ’t Roodt uit Olen, die al 31 koeien excellent zag worden. |